

وداع جامعه‌شناسان ایران با استاد قانعی‌راد

جامعه‌شناس مردم‌مدار

علی کمالی

تشخیص درست مسائل اجتماعی و کمک به حل آن‌ها به کار گرفت. قانعی‌راد همه فعالیت‌های علمی‌اش در ارتباط با انجمن جامعه‌شناسی بود و برای ارتقای انجمن می‌کوشید. به تعامل سازنده بین سه رکن دانشگاه، جامعه و دولت باور داشت و این سه را برای حل مسائل اجتماعی جامعه ضروری می‌دانست.

سراج‌زاده یادآور شد: «قانعی‌راد نگاه انتقادی عمیقی به ساختارهای اجتماعی و سیاسی داشت. وی با صراحت انتقاداتش را بیان می‌کرد و با مشی اصلاح‌طلبانه اجتماعی - سیاسی، اجازه نمی‌داد انتقاداتش به مرزهای ویرانگری نزدیک شوند و از ظرفیت‌های سرمایه‌های اجتماعی برای بهبود شرایط مردم استفاده می‌کرد.»

در ادامه این مراسم **هادی خانیکی**، رئیس «انجمن ارتباطات و مطالعات فرهنگی» با بیان اینکه انجمن جامعه‌شناسی ایران دومین مدیر و رئیس خود را در طول سالیان گذشته، پس از مرحوم دکتر **محمد عبداللهی**، از دست داده است، عنوان کرد: «قانعی‌راد در حیات پر بار خود خرد و عشق را در هم آمیخت و مرگ ناگهانی‌اش نقطه تجلی این دو شد. وی دو نیم‌رخ خردمندی و عشق‌بازی را با همه و در همه‌جا از خانه تا دانشگاه و در عرصه‌های متفاوت زندگی وارد ساخت و کنشگری دوراندیش و انگیزه‌مند بود. قانعی‌راد دغدغه ایران داشت و در اندیشه مردم بود.»

عضو هیئت علمی «دانشگاه علامه طباطبایی» ادامه داد: «او جامعه‌شناسی اندیشمند بود و بیش از هر چیز به اعتلای جامعه می‌اندیشید. به تعبیر خودش، سرزندگی اجتماعی مسئله اصلی‌اش بود و به دنبال آن بود که توسعه این نیروی حیاتی را در جامعه پیش بگیرد و خود نخستین مفسر این مهم بود.»

۲۷ خردادماه، «تالار ابن‌خلدون» دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران به محلی تبدیل شد تا استادان علوم اجتماعی، دانشجویان، اهالی رسانه و مسئولان کشوری برای آخرین بار با **پیکر سیدمحمدامین قانعی‌راد**، رئیس پیشین انجمن جامعه‌شناسی ایران، وداع کنند.

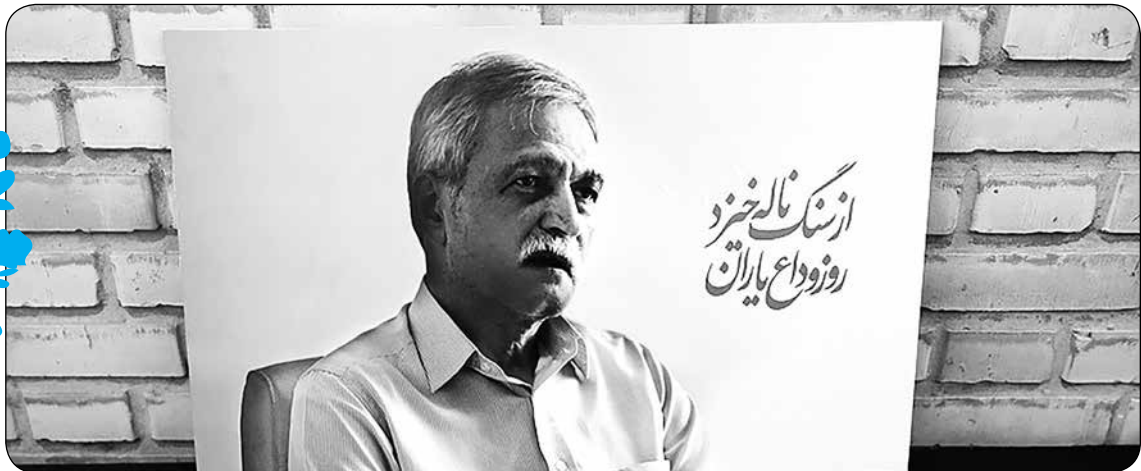
در این مراسم که با حضور جمعی از شخصیت‌های علمی، سیاسی و فرهنگی برگزار شد، **سیدمهدی اعتمادی‌فر**، رئیس «دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران»، با اشاره به شخصیت برجسته قانعی‌راد گفت: «ایشان مجموعه‌ای از فضائل بود که او را در میان اهالی علوم اجتماعی برجسته می‌کرد. قانعی‌راد هیچ‌گاه مسائل شخصی خود را مبنا قرار نمی‌داد.»

وی افزود: «همه می‌دانیم که او در چه دوران خطیری مسئولیت انجمن جامعه‌شناسی ایران را بر عهده داشت و از کیان علوم اجتماعی با تمام قدرت دفاع می‌کرد. آنچه که از قانعی‌راد نزد ما، باقی‌مانده، امیدواری اوست و بزرگ‌ترین سرمایه او نیز همین امید بود. ضمن اینکه باید گفت، ایشان همچنان در میان ما با گفتار و نوشتار خود زنده است.»

نگاه انتقادی به جامعه

سیدحسین سراج‌زاده، رئیس «انجمن جامعه‌شناسی ایران» نیز با چشمانی گریان و صدایی بغض‌آلود درباره مرحوم قانعی‌راد عنوان کرد: «انجمن جامعه‌شناسی ایران و اجتماع بزرگ علوم اجتماعی امروز سوگوار از دست دادن انسانی است که با عشق به عدالت، آزادی، توسعه و پیشرفت زیست.»

وی ادامه داد: «قانعی‌راد برای رسیدن به اهدافش کنشگری علمی در رشته جامعه‌شناسی را برگزید و دانش علمی را برای

حسین میرزایی، از شاگردان قانعی‌راد و معاون فرهنگی وزیر علوم، تحقیقات و فناوری، در گفت‌وگو با ایکن، با بیان اینکه قانعی‌راد را در این سالین استادی، عالمی آزاده و فعال در ساحت‌های علمی و اجتماعی دیده است، گفت: «تلفیقی از این دو ویژگی که کمتر قابل جمع است، در استاد قانعی‌راد جمع شده بود. قانعی‌راد انسانی بسیار تأثیرگذار در حوزه علوم انسانی بود که دغدغه مردم را داشت و جامعه‌شناسی مردم‌دار بود که نگاهی اصلاح‌گرایانه داشت.»

یاد استاد

سیدمحمدامین قانعی‌راد، جامعه‌شناس ایرانی، رئیس سابق انجمن جامعه‌شناسی ایران، مشاور سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی (سمت) و عضو هیئت علمی و استاد جامعه‌شناسی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، عصر پنجشنبه ۲۴ خردادماه، پس از دوره‌ای تحمل بیماری سرطان، در سن ۶۳ سالگی درگذشت. دکتر قانعی‌راد سال ۱۳۳۴ در شهری متولد شد. وی دارای مدرک کارشناسی پژوهشگری اجتماعی و کارشناسی‌ارشد و دکترای جامعه‌شناسی از دانشگاه تهران بود.

از جمله آثار مرحوم دکتر قانعی‌راد می‌توان به «ساختار مدیریت نظام علمی کشور»، «نظام علمی کشور در برنامه سوم توسعه»، «ناهم‌زمانی دانش: روابط علم و نظام‌های اجتماعی - اقتصادی در ایران»، «تبارشناسی عقلانیت مدرن» (قرائتی - پست‌مدرن از اندیشه دکتر علی شریعتی)، «جامعه‌شناسی رشد و افول علم در ایران»، «هابرماس و روشنفکران ایرانی» و بسیاری تألیفات و مقالات دیگر اشاره کرد.

مجله رشد آموزش علوم اجتماعی توفیق این را داشت که در شماره ۶۳ خود گفت‌وگوی تفصیلی را با ایشان در مورد آموزش علوم اجتماعی در ایران داشته باشد. فقدان دکتر قانعی‌راد ضایعه‌ای برای جامعه علوم اجتماعی ایران است. روحش شاد و راهش پر رهرو باد.

قانعی‌راد خود را در متن سخت‌ترین بیماری‌ها از نو ساخت و تولدی دوباره یافت. امروز روز مرگ او و وداع با او نیست، بلکه امروز روز تولد او در انجمن‌های علوم اجتماعی و علمی است.»

جامعه‌شناس مصلح

در حاشیه این مراسم، محمد میرزایی، استاد قدیمی دانشکده علوم اجتماعی، دوست، همکار و یار قانعی‌راد در انجمن جامعه‌شناسی، مهم‌ترین ویژگی شخصیتی این استاد فقید جامعه‌شناسی را مردم‌مداری، اخلاق والا، تعهد و روحیه انتقادی وی دانست و اظهار داشت: «خلافت ذهنی قانعی‌راد در گفتار، رفتار و مباحثی که مطرح می‌کرد، کاملاً مشخص و مشهود بود. وی دغدغه مسائل اجتماعی ایران را داشت و عاشق علوم اجتماعی بود. از دست دادن این استاد لطمه‌ای بر علوم اجتماعی کشور است.»

سعیدرضا عاملی، رئیس «دانشکده مطالعات جهان دانشگاه تهران» در گفت‌وگو با ایکن، درباره شخصیت دکتر قانعی‌راد گفت: «ایشان شخصیتی علمی، دارای دید جامعه‌شناسی عمیق بود. آینده‌نگری وی نشان از آن داشت که نظم علمی برجسته‌ای دارد. ایشان پای جامعه‌شناسی ایستاده بود و موجب شکل گرفتن جامعه‌شناسی ایرانی شد. در سیاست‌گذاری علم نیز نقش برجسته‌ای داشت و برای ترویج کار علمی، سازمان‌دهی جامعه‌شناسی و دفاع از حیثیت جامعه‌شناسی ایران تلاش‌های بی‌شماری کرد.»

غلامرضا جمشیدی‌ها، رئیس پیشین دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران و از همکاران قانعی‌راد در انجمن جامعه‌شناسی ایران نیز به ایکن گفت: «انصاف در اخلاق و عمل، ویژگی بارز قانعی‌راد در فضای دانشگاهی کشور بود.»

وی میراث قانعی‌راد را نگرش و نگاه منصفانه به نظر مخالف و پدیده‌های اجتماعی دانست و گفت: «به رسمیت شناختن جریان‌های مختلف فکری، داشتن نگاه بومی به نظریه‌های جامعه و نه صرف نگاه غربی، از جمله میراث جاودان دکتر قانعی‌راد بود.»